Trafikutskottets betänkande 1983/84: 8

om ny organisation för postverket (prop. 1983/84: 34)

Propositionen

I propositionen 1983/84: 34 föreslår regeringen (kommunikationsdepartementet) riksdagen att

1. godkänna de riktlinjer för ny organisation för postverket som föredragande departementschefen har föreslagit i propositionen,
2. bemyndiga regeringen att besluta om sådan avvikelse från den föreslagna organisationen som inte bryter mot riktlinjerna för densamma,
3. bemyndiga regeringen att vidta de övergångsanordningar och åtgärder i övrigt som behövs för genomförandet av den nya organisationen.

I propositionen föreslås en ny organisation för postverket som innebär en starkare betoning av affärs- och marknadsorienteringen hos verket. Omorganisationen innebär en fortsatt delegering av beslut i den löpande verksamheten från huvudkontoret och nuvarande sju regionförvaltningar till föreslagna 33 postregioner. Därigenom kommer besluten i ökad utsträckning att fattas nära kunderna. Den styrning som huvudkontoret utövar gentemot regionerna skall främst ske genom angivande av mål och kontroll av att målen uppfylls. Inom dessa ramar skall regionerna ges stor självständighet.

Inom huvudkontoret, det nya namnet på centralförvaltningen, inrättas enligt förslaget en avdelning för huvudaffärsområdet Försändelse- och lättgodshantering och en avdelning för huvudaffärsområdet Betalningsförmedling. Genom denna omorganisation och de åtgärder som vidtas inom postverkets kompetensområde i anslutning därtill bör resurserna för affärsutveckling kunna förstärkas, vilket är av största vikt i en situation där marknaden ständigt förändras och konkurrensen ökar – inte minst genom den tekniska utvecklingen. Möjligheterna att åstadkomma en effektiv produktion av tjänster som ännu bättre än idag tillgodoser kundernas, främst företagskundernas, speciella behov bör kunna öka genom denna omorganisation.

I propositionen fastslås att postverkets mål bör vara att ge en hela landet täckande, snabb, säker och lättillgänglig postservice samt att täcka sina kostnader med rörelseintäkter och förränta det kapital som statsmakterna tillskjutit för investeringar. De verksamheter som postverket driver skall alla bidra till att dessa mål uppfylls.

Motionerna

I motion 1983/84: 51 av Kersti Johansson och Arne Fransson (båda c) yrkas att riksdagen beslutar förorda Nässjö som regionhuvudkontor i Jönköpings län.

I motion 1983/84: 88 av Hagar Normark m. fl. (s) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att postverkets planerade regionkontor i Västerbotten bör lokaliseras till Skellefteå av regionalpolitiska och sysselsättningsmässiga skäl.

I motion 1983/84: 159 av Kerstin Anér (fp) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförs i motionen om postens service till de enskilda medborgarna.

I motion 1983/84: 161 av Lisbet Calner m. fl. (s) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförs i motionen om att Uddevalla skall utses som regionort för det nybildade postområdet.

I motion 1983/84: 167 av Elving Andersson och Kjell Mattsson (båda c) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförs i motionen angående lokalisering av huvudkontor för den postregion som skall komma att omfatta mellersta och norra Bohuslän samt Dalsland och delar av Västergötland.

I motion 1983/84: 168 av Claes Elmstedt (c) yrkas att riksdagen uttalar sig för att Blekinge län som helhet bör utgöra en postregion med regionhuvudort Karlskrona.

I motion 1983/84: 169 av Rune Torwald m. fl. (c) yrkas

1. att riksdagen avslår yrkandena 1—3 i propositionen,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att postverkets organisation även i framtiden bör baseras på de sju nuvarande regionerna,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförs i motionen beträffande behovet av fortsatt delegering av arbetsuppgifter och befogenheter till regional och lokal nivå,
4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförs i motionen beträffande höjning av maximivikten för postpaket.

I motion 1983/84: 170 av Anna Wohlin-Andersson (c) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförs i motionen angående Nyköpings postområde.

I motion 1983/84: 178 av Per-Ola Eriksson (c) yrkas att riksdagen beslutar utse Boden till regionhuvudort i postverkets nya organisation.

Utskottet

I propositionen erinras inledningsvis om att postverkets huvudorganisation senast fastställdes av riksdagen år 1976 (prop. 1975/76: 167, TU 1975/76: 26, rskr 1975/76: 365). Med hänvisning till det bemyndigande som riksdagen då gav regeringen har vissa förändringar godkänts i huvudkontorets organisation och anmälts till riksdagen i proposition 1979/80: 100 bil. 9 (s. 181) och i proposition 1981/82: 100 bil. 9 (s. 133). Strävandena mot ökad marknadsinriktning och delegering samt mot resultatansvar för rörelsegrenar och regioner anges ha varit starka motiv för organisationsbesluten. Med hänsyn till erfarenheterna av hur organisationen fungerat och med beaktande av förändringar i marknaden – som bl. a. innebär allt större konkurrens – har postverket i skrivelser den 28 mars 1983 och den 26 augusti 1983 föreslagit förändringar i den regionala organisationen resp. huvudkontorets organisation.

De delar av förslaget som kräver riksdagens beslut är dels indelningen av postverkets huvudkontor i huvudaffärsområden, dels den regionala indelningen.

I propositionen fastslås att postverkets mål bör vara att ge en hela landet täckande, snabb, säker och lättillgänglig postservice. Verket skall vidare såsom affärsverk över en längre period med sina intäkter täcka samtliga kostnader inkl. ränta på det kapital som statsmakterna tillskjutit för investeringar. De verksamheter som postverket driver skall alla bidra till att dessa mål uppfylls. Utskottet vill för sin del understryka vikten av att så sker.

I det följande behandlar utskottet först propositionens förslag i fråga om postverkets *huvudkontor* och *antalet* postregioner med dessas ställning i organisationen m. m. samt motionsyrkandena i dessa delar. Därefter behandlas frågorna om *indelningen* i regioner och om regionernas *huvudorter* samt motionerna härom. Slutligen tar utskottet upp motionsyrkandena om vissa servicefrågor m. m.

Föredragande departementschefen framhåller beträffande de föreslagna organisationsförändringarna att postverket nu bör få genomföra en omorganisation som innebär en starkare betoning av affärs- och marknadsorientering. Detta anges vara viktigt med hänsyn till de stora förändringarna i marknaden för postverkets tjänster och den ökande konkurrens som verket får vidkännas inte minst genom den teletekniska utvecklingen. Postverkets tjänster måste vidare utvecklas i nära kontakt med kunderna så att man ännu bättre än i dag kan tillgodose olika kunders speciella önskemål. Det förutsätter enligt propositionen att besluten fattas så nära kunderna som möjligt. Det sägs vidare vara angeläget att klara, väl avgränsade ansvarsområden skapas för att möjliggöra största delegering av beslutsbe-

fogenheter så att besluten kan fattas snabbt och så att de anställda bättre kan överblicka och förstå sin organisation.

I enlighet med postverkets förslag föreslår föredraganden att det inom verkets *huvudkontor* inrättas två avdelningar – en för huvudaffärsområdet Betalningsförmedling och en för huvudaffärsområdet Försändelse- och lättgodshantering. Beträffande indelningen i avdelningar av huvudkontoret i övrigt föreslås att riksdagen bemyndigar regeringen att besluta efter de i postverkets förslag angivna riktlinjerna för vilka funktioner som krävs utanför huvudaffärsområdena.

I fråga om den *regionala* organisationen föreslås att verket organiseras i 33 postregioner mot nuvarande sju. På regionhuvudorterna smälts postområdenas och postregionernas administration samman. Regioncheferna får ett ansvar för att uppnå de mål som satts av verkschefen. De postområden, som inte kommer att bilda egna regioner, kommer att ingå som postområden i de nya regionerna. Postområdeschefen blir delansvarig inför regionchefen för att målen uppnås.

En utgångspunkt för regionindelningen är enligt föredraganden att den skall vara sådan att regionerna verkligen skall ha instrumenten för att uppnå de mål som åläggs dem. En annan utgångspunkt är att besluten skall fattas så nära kunderna som möjligt. Samtidigt måste verksledningen kunna styra verksamheten effektivt och det måste finnas en tillräcklig marknad inom varje region för att experter inom olika områden skall ha full sysselsättning i regionen. Detta är bakgrunden till förslaget om 33 regioner. I sammanhanget understryks vikten av att postverket eftersträvar att även inom regionerna flytta ut ansvar och befogenheter så långt som är praktiskt möjligt. De postområden som inte bildar egna regioner får därför även fortsättningsvis en viktig roll.

Med anledning av föredragandens förslag erinras i motion 1983/84:169 (c) om att nuvarande organisation med indelning i sju regioner och 59 förvaltningsområden bl. a. inneburit en halvering av antalet lokala postområdesförvaltningar med tillgång på kvalificerad administrativ personal. Många postområdesförvaltningar har enligt motionen inte fått sin uppsättning av välutbildad och kvalificerad administrativ personal klar förrän i början av 1980-talet.

Chefen för ett postområde har, sägs det i motionen, redan i stort sett oinskränkta befogenheter att inom sitt förvaltningsområde och sina budgetramar vidta ändringar i servicenivå vid såväl fasta postanstalter som för sortering och distribution av försändelser etc. På dessa för kunderna väsentliga områden finns alltså inga ytterligare befogenheter att delegera. Om man bortser från Stockholmsregionen med sina i viss mån speciella problem, så innebär sålunda det nu framlagda förslaget, att 50 självständiga postområdesförvaltningar reduceras till 25 postregioner med oförändrade befogenheter, när det gäller generell service vid postanstalter och i brevbäring etc.

Sammanfattningsvis finner motionärerna att den föreslagna omorganisationen i avseende på den regionala och lokala nivån inte "för besluten närmare kunderna" utan snarare innebär en påtaglig centralisering av beslut som direkt berör kunderna. I övrigt anses förslaget att slopa de sju regionförvaltningarna i endast ringa mån medföra ökad decentralisering utan snarare en risk för ett återförande av vissa arbetsuppgifter till central nivå.

Motionärerna säger sig vidare inte kunna undgå känslan att det framlagda förslaget till omorganisation av postverket mera syftar till att förbättra "styrningen" av verksamheten än en delegering av befogenheter till regional och lokal nivå. Ett exempel bl. a. härpå anses förslagets storstadscentralisering – med åtta regionförvaltningar i Stockholm – vara. Förslaget sägs inte heller innebära något positivt för verkets marknadsföring och strävan att komma in på nya marknader. Såvitt motionärerna kunnat finna, har inte heller några belagda ekonomiska fördelar med omorganisationen redovisats vare sig i betänkandet eller i postverkets utredning och förslag. Motionärerna yrkar slutligen avslag på propositionen. Dessutom begärs att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna vad som anförts i motionen *dels* om en basering av postverkets organisation även i framtiden på de sju nuvarande regionerna, *dels* om behovet av fortsatt delegering av arbetsuppgifter och befogenheter till regional och lokal nivå.

Utskottet har vid sin prövning av här berörda frågor – i motsats till motionärerna – funnit regeringens förslag väl ägnade att läggas till grund för beslut i frågan. Såsom föredraganden framhållit bör sålunda indelningen i huvudaffärsområden och den organisatoriska grundsyn som detta är uttryck för kunna bidra till den kraftsamling mot marknads- och produktutveckling som är nödvändig om postverkets framgångsrikt skall kunna svara mot kundernas – främst företagskundernas – ständigt förändrade behov.

Med anledning av motionärernas uttalanden vill utskottet vidare understryka att propositionens förslag syftar till en sådan rationalisering och effektivisering av hela postverkets verksamhet som även utskottet finner angelägen. Den synes också innebära väsentligt förbättrade möjligheter att få till stånd den ökade decentralisering av verksamheten till de regionala och lokala organen som av skilda skäl och även enligt motionärernas uppfattning bör eftersträvas. I likhet med föredraganden vill utskottet i sammanhanget understryka vikten av att postverket löpande följer upp och utvärderar framför allt den nya organisationens lednings- och styrsystem.

Mot bakgrund av det sålunda anförda tillstyrker utskottet i här berörda delar regeringsförslaget och avstyrker motionen (yrkandena 1–3) i fråga.

Utskottet tillstyrker vidare att regeringen lämnas det begärda bemyndigandet att besluta om sådana avvikelser från den föreslagna organisationen, som inte bryter mot riktlinjerna för densamma. Regeringen bör också

få vidta de övergångsanordningar och åtgärder i övrigt, som behövs för genomförandet av den nya organisationen.

Beträffande den *regionala* organisationen föreslås i propositionen, såsom förut nämnts, att verket skall organiseras i 33 postregioner – med den indelning och de huvudorter i regionen som framgår av de till detta betänkande fogade kartorna och tabellerna (bilaga).

Av de 33 regionerna ingår åtta i Stockholmsområdet. De utredningar som legat till grund för förslaget till ny organisation av huvudkontoret har enligt propositionen givit vid handen att resultatansvaret även inom detta område bör kunna delegeras till regionerna. Detta finner föredraganden vara i linje med strävandena att så långt det är praktiskt möjligt föra ut ansvar och befogenheter. Uppdelningen av Stockholmsregionen bör därför ske stegvis med hänsyn till de speciella problem som finns i regionen främst när det gäller samordningen av personalen. Utskottet delar denna uppfattning.

Med anledning av propositionens förslag i dessa delar har en rad motionsyrkanden framförts. Sålunda begärs i motion 1983/84: 51 (c) att Nässjö i stället för Jönköping skall vara huvudort i Jönköpings län. I motion 1983/84: 88 (s) föreslås att Skellefteå i stället för Umeå skall vara regionhuvudort i Västerbottens län. I motion 1983/84: 168 (c) föreslås att Blekinge län som helhet bör utgöra en postregion med Karlskrona som huvudort, innebärande bl. a. att Sölvesborg och Olofström hänförs till Karlskronas postregion i stället för Kristianstads postregion. I motion 1983/84: 178 (c) föreslås att Boden utses till regionhuvudort i stället för Luleå.

Utskottet vill till en början erinra om att nu berörda frågor ingående prövats i det utredningsarbete som föregått propositionens framläggande. I propositionen framhåller också föredraganden att han vid bedömningen av postverkets förslag om vilka orter som bör vara regionhuvudorter har vägt regionalpolitiska mot postala skäl och därvid funnit de postala skälen väga över. Förvaltningarnas närhet till marknaden och produktionen är mycket viktig för postverket. De sysselsättningsmässiga effekterna av valet av regionhuvudort är däremot mycket små. De orter som inte blir regionhuvudorter enligt förslaget och där det i dag finns områdesförvaltningar kommer enligt föredraganden vid genomförandet inte att vidkännas någon minskning av antalet administrativa tjänster. Det är inte heller så att beslutet att en viss ort skall vara regionhuvudort innebär att den postala administrativa verksamheten inom regionen utanför regionhuvudorten på lång sikt koncentreras dit. Det är tvärtom enligt propositionen meningen att den strävan till decentralisering och delegering som är grundtanken i den nya organisationen skall få genomslag även inom regionerna så att så stort ansvar och så stora befogenheter som är praktiskt möjligt finns ute i organisationen.

Vad speciellt gäller regionhuvudorten i Norrbotten framhålls att såväl Boden som Luleå är tänkbara. Föredraganden förordar dock Luleå som regionhuvudort. Genom att förlägga vissa av regionkontorets i Luleå funktioner till Boden kan fördelningen mellan de två orterna av arbetstillfällen i huvudsak bibehållas. Med hänsyn till avstånd och kommunikationsmöjligheter bedöms en sådan fördelning kunna ske utan nämnvärda olägenheter för postverket.

Utskottet kan för sin del och mot bakgrund av det anförda inte finna tillräckliga skäl föreligga att göra några ändringar varken i fråga om gränsdragningar mellan regionerna eller beträffande de föreslagna regionhuvudorterna. I sammanhanget vill utskottet också erinra om att organisation i dess helhet enligt propositionen förutsätts kunna – utan beslut av riksdagen – anpassas efter de erfarenheter som framdeles vinns och med hänsyn till förändringar i omgivningen. Utskottet förutsätter att frågorna härom med uppmärksamhet följs samt att härav föranledda ändringar utan tidsutdräkt vidtas. Av det anförda följer att utskottet i nu berörda delar tillstyrker regeringens förslag och avstyrker motionsyrkandena i fråga.

Av samma skäl avstyrker utskottet yrkandet i motion 1983/84: 170 (c) att Nyköpings postområde skall hänföras till Norrköpingsregionen i stället för Eskilstunaregionen.

Likaledes av samma skäl avstyrks yrkandena i motionerna 1983/84: 161 (s) och 1983/84: 167 (c) att Uddevalla utses till regionhuvudort i stället för Trollhättan i den postregion det därvid gäller.

Utskottets ställningstagande i det föregående innebär att i övriga delar propositionens förslag beträffande indelningen i postregioner samt dessas huvudorter tillstyrks och motion 1983/84: 169 (c) i motsvarande delar avstyrks.

I motion 1983/84: 159 (fp) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i motionen om *postens service* till de enskilda medborgarna.

Postverkets bör enligt motionären i första hand tillse bl. a. att lördagsbrev kommer fram på lördag och inte på måndag samt att s. k. A-brev kommer fram på ett dygn och inte på två. Postens betoning av kundservice skall vidare enligt motionären inriktas även på de enskilda kunderna som skall ha posten, inte bara på de stora företagen och organisationerna som skickar den. Postverket kan vidare t. ex. i en särskild kampanj lämpligen upplysa sina kunder om deras rätt och möjlighet att stryka sig ur de adressregister som säljs till reklamköparna.

De servicemål som motionären framhåller som väsentliga sammanfaller i stort sett med postverkets egna. Den goda service som kännetecknat verket hittills utgår utskottet från att verket även i framtiden kommer att

upprätthållas. Utskottet förutsätter vidare att verket även framdeles med stor uppmärksamhet följer utvecklingen på området. I detta sammanhang kan nämnas att postverket just nu genomför en undersökning av brevposthastigheten som ett led i sin strävan att nå de uppsatta servicemålen.

Den av motionären aktualiserade kampanjen om att särskilt upplysa kunderna om deras rätt och möjlighet att stryka sig ur de adressregister som säljs till reklamköpare genomfördes av postverket för ett par år sedan. Utskottet förutsätter att denna fråga fortlöpande följs av verket och att man vidtar de åtgärder som erfordras.

Under hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionen i fråga.

I motion 1983/84: 169 (c) har begärts att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i motionen beträffande höjning av *maximivikten för postpaket*. Om postverket – åtminstone vid flertalet postanstalter – höjde maximivikten för postpaket till förslagsvis 50 kg, skulle detta enligt motionen leda till en påtaglig serviceförbättring för kunderna. Med den bilpark m. m. som postverket nu förfogar över borde en sådan radikal förbättring av postpaketservicen vara möjlig och samtidigt leda till ökade inkomster. Samtidigt skulle SJ:s problem reduceras i motsvarande mån.

Vad motionärerna därvid anfört till stöd för sitt yrkande finner utskottet vara av intresse. Frågorna härom har emellertid enligt vad utskottet erfarit redan aktualiserats inom postverket och övervägs f. n. i olika sammanhang. I avvaktan på resultatet härav finner utskottet motionsyrkandet nu kunna lämnas utan åtgärd.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *indelningen av postverkets huvudkontor i huvudaffärsområden och antalet postregioner, m. m.*
   att riksdagen med bifall till regeringens förslag i dessa delar och med avslag på motion 1983/84: 169 (c) yrkande 1 i motsvarande del samt yrkandena 2 och 3
   a. godkänner de riktlinjer för ny organisation för postverket som föredragande departementschefen i propositionen föreslagit,
   b. bemyndigar regeringen att besluta om sådana avvikelser från den föreslagna organisationen, som inte bryter mot riktlinjerna för densamma,
   c. bemyndigar regeringen att vidta de övergångsanordningar och åtgärder i övrigt som behövs för genomförandet av den nya organisationen.

2. beträffande *indelningen i postregioner samt huvudorten i resp. region*
   att riksdagen med bifall till regeringens förslag i dessa delar och med avslag på motion 1983/84: 169 (c) yrkande 1 i motsvarande del,
   a. avslår motion 1983/84: 51 (c) om utseende av Nässjö i stället för Jönköping som huvudort i regionen,
   b. avslår motion 1983/84: 88 (s) om utseende av Skellefteå i stället för Umeå som huvudort i regionen,
   c. avslår motion 1983/84: 168 (c) om organisation av Blekinge län i dess helhet som en postregion,
   d. avslår motion 1983/84: 178 (c) om utseende av Boden i stället för Luleå som huvudort i regionen,
   e. avslår motion 1983/84: 170 (c) om hänförande av Nyköpings postområde till Norrköpingsregionen i stället för Eskilstunaregionen,
   f. avslår motionerna 1983/84: 161 (s) och 1983/84: 167 (c) om utseende av Uddevalla i stället för Trollhättan som huvudort i regionen,
   g. i övrigt godtar propositionens förslag i denna del,
3. beträffande *vissa frågor om postens service till de enskilda medborgarna*
   att riksdagen avslår motion 1983/84: 159 (fp),
4. beträffande *höjning av maximivikten för postpaket*
   att riksdagen lämnar motion 1983/84: 169 (c) yrkande 4 utan åtgärd.

Stockholm den 1 december 1983

På trafikutskottets vägnar
KURT HUGOSSON

Närvarande: Kurt Hugosson (s), Rolf Clarkson (m), Birger Rosqvist (s), Olle Östrand (s), Wiggo Komstedt (m), Sven-Gösta Signell (s), Rune Johansson (s), Per Stenmarck (m), Rune Torwald (c), Margit Sandéhn (s), Sten-Ove Sundström (s), Görel Bohlin (m), Olle Grahn (fp), Sven Henricsson (vpk) och Anna Wohlin-Andersson (c).

Reservationer

1. Indelningen av postverkets huvudkontor i huvudaffärsområden och antalet postregioner, m. m. (mom. 1)

Rune Torwald och Anna Wohlin-Andersson (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 5 börjar med "Utskottet har" och på s. 6 slutar med "denna uppfattning." bort ha följande lydelse:

Utskottet vill understryka att det, såsom framhålls i motionen, alltid tar relativt lång tid att genomföra en så långtgående omorganisation, som den som beslutades år 1976. Många postområdesförvaltningar har sålunda inte fått sin uppsättning av välutbildad och kvalificerad administrativ personal klar förrän i början av 1980-talet. Trots att det allså inte fanns några rimliga möjligheter till en utvärdering av 1976 års lokala organisation vid den tidpunkten, så startade postverkets ledning redan 1979 en ny utredning (CRU). Det är denna utredning som resulterat i föreliggande proposition 1983/84: 34.

Genom att ändra benämningen för vissa postområden till postregioner vill postverket uppenbarligen nu ge intryck av att det skulle röra sig om en ökad delegering och en möjlighet att föra de väsentliga besluten "närmare kunderna".

De nuvarande 59 postområdesförvaltningarna har att varje år utarbeta en budget för kommande budgetår. Denna budet granskas och i vissa fall justeras vid aktuell regionförvaltning, varefter en budget upprättas för regionen och överlämnas till centralförvaltningen för att ingå som en del i postverkets totala budget för det aktuella budgetåret. Chefen för ett postområde har sedan i stort sett oinskränkta befogenheter att inom sitt förvaltningsområde och sina budgetramar vidta ändringar i servicenivå vid såväl fasta postanstalter som för sortering och distribution av försändelser etc. *På dessa för kunderna väsentliga områden finns alltså inga ytterligare befogenheter att delegera.*

Utskottet finner därför i likhet med motionärerna att propositionens påstående – att nu framlagda förslag skulle leda till att besluten i ökad utsträckning kommer att fattas nära kunderna – saknar täckning.

De sju regionförvaltningarna, som enligt beslutet år 1976 egentligen skulle vara åtta till antalet, har som viktigaste uppgift att granska postområdesförvaltningarnas budgetförslag och omarbeta dem till en budget för hela regionen. För denna budget har man fullt budgetansvar. Betydande besparingar har ofta kunnat göras bl. a. på inventarieanskaffningssidan genom att regionen kunnat få till stånd utnyttjande av övertaliga inventarier från ett postområde för användning inom ett annat postområde. Därigenom har nyanskaffning kunnat elimineras i dessa fall. De nya regionalförvaltningarna kan ju inte tillåtas fungera som fria "satelliter" utan även i

framtiden måste deras budgetförslag granskas. Men eftersom nuvarande regionförvaltningar upphör att fungera som budgetansvariga enheter, så måste uppenbarligen denna granskning i framtiden förläggas till centralförvaltningen/huvudkontoret. Detta måste innebära en påtaglig centralisering av ett viktigt arbete samtidigt som man förlorar tillgången till den lokalkännedom, som ovedersägligen finns vid de nuvarande sju regionerna.

Utskottet finner alltså, som motionärerna anfört, att den föreslagna omorganisationen i avseende på den regionala och lokala nivån inte "för besluten närmare kunderna" utan snarare innebär en påtaglig centralisering av beslut som direkt berör kunderna eftersom antalet postkontor med full kompetens (utanför Stockholmsregionen) halveras. Även i övrigt torde sålunda förslaget att slopa de sju regionförvaltningarna i endast ringa mån medföra ökad decentralisering utan snarare en risk för ett återförande av vissa arbetsuppgifter till central nivå.

Utskottet ställer sig därför bakom statskontorets uppfattning att innan man omorganiserar centralförvaltningen "en fördjupad belysning krävs av frågor rörande styrning och kontroll". Utskottet delar också RRV:s tvivel på det ändamålsenliga och rimliga i att verkschefen enligt föreliggande förslag skulle få över 40 enheter sig direkt underställda. Utskottet betvivlar att föreslagna lednings- och styrformer i praktiken kommer att ge verkschefen möjlighet att styra verksamheten.

Det framlagda förslaget till omorganisationen av postverket syftar även enligt utskottets uppfattning mera till att förbättra "styrningen" av verksamheten än en delegering av befogenheter till regional och lokal nivå. Utskottet finner det f. n. mest ändamålsenligt att fullfölja 1976 års omorganisation genom att fortsätta överflyttning av arbetsuppgifter från central till regional resp. från regional till lokal nivå. Skulle i undantagsfall någon smärre justering av den lokala förvaltningsnivån bedömas nödvändig, så ligger ju detta helt inom poststyrelsens kompetensnivå och kräver inga beslut av riksdagen.

Ett tecken på hur storstadscentrerat förslaget är inriktat är f. ö. med hur olika mått man uppenbarligen mäter. Stockholmsområdet har ju visserligen sina speciella problem, men geografiskt är det ju fråga om ett relativt begränsat område. Detta bör rimligen underlätta situationen för aktuella beslutsfattare. Å andra sidan är det ju så att de bäst betalda befattningarna kommer att återfinnas på de nu föreslagna regionkontoren. Mot denna bakgrund är förslagen regionindelning anmärkningsvärd, när den relateras till Göteborgs- och Malmö-regionerna. Här följer fakta enligt propositionen:

Malmö	region omfattar	3 046 anställda och	294 000 hushåll
Göteborg	region omfattar	3 895 anställda och	359 400 hushåll
Stockholm	region omfattar	10 473 anställda och	792 100 hushåll

I Malmö och Göteborg föreslås vardera bara *en* regionförvaltning under det att man föreslår *åtta* regionförvaltningar i Stockholm. Kommentarer torde vara överflödiga.

I propositionen understryks vikten av förbättrad marknadsföring och satsning på nya kunder/produkter. Utskottet har givetvis inget att erinra mot en sådan målsättning för postverkets verksamhet. I 1976 års proposition (s. 1) angavs dock som ett av målen att "Samtliga regionala centra i landet avses få s. k. ortpostkontor med utbyggda administrativa och marknadsmässiga resurser. I varje kommun planeras vidare postkontor med personal som särskilt har utbildats i marknads- och produkthänseende". Utskottet förutsätter att postverkets ledning fullföljt dessa viktiga satsningar på marknadsföringen, varför man nu bör ha ett väl förgrenat nät för ännu bättre marknadsföring. Därtill kommer, att det vid samtliga nuvarande 59 postområdesförvaltningar finns kunnig och ännu bättre utbildad personal, som har dagliga kontakter med företag, institutioner och andra kunder.

Några belagda ekonomiska fördelar med omorganisationen har, som i motionen framhålls, inte redovisats vare sig i betänkande eller i postverkets utredning och förslag. Om man över huvud taget skall genomföra en så här stor omorganisation av postverket, då bör den med säkerhet innebära ett bättre ekonomiskt utfall och en bättre service. Utskottet kan inte finna att något av dessa krav är uppfyllda.

Under hänvisning till vad nu anförts tillstyrker utskottet yrkandena 1–3 i motionen och vad härom i densamma uttalats.

Vad utskottet i dessa delar anfört bör av riksdagen ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *indelning av postverkets huvudkontor i huvudaffärsområden och antalet postregioner, m. m.*
att riksdagen med avslag på regeringens förslag och med bifall till motion 1983/84: 169 (c) yrkande 1 i motsvarande del samt yrkandena 2 och 3 som sin mening ger regeringen till känna
dels att postverkets organisation även i framtiden bör baseras på de sju nuvarande regionerna,
dels att behovet av en fortsatt delegering av arbetsuppgifter och befogenheter till regional och lokal nivå uppmärksammas och tillgodoses på det sätt som i motionen föreslagits.

2. Indelningen i postregioner samt huvudorten i resp. region (mom. 2 a–d)
– därest den med 1 betecknade reservationen *ej* vunnit riksdagens bifall

Rune Torwald och Anna Wohlin Andersson (båda c) anser

dels att det stycke av utskottets yttrande på s. 7 som börjar med "Utskottet kan" och slutar med "i fråga." bort ha följande lydelse:

Utskottet kan i princip ansluta sig till vad föredraganden därvid anfört. I de i motionerna angivna fallen talar dock enligt utskottets uppfattning starka skäl – av såväl regionalpolitisk som postal natur – för ändringar av organisationsförslaget på sätt motionärerna begärt. Under hänvisning härtill ävensom till vad motionärerna i övrigt anfört tillstyrker utskottet motionerna i fråga och avstyrker propositionen i motsvarande delar.

Vad utskottet härom anfört bör av riksdagen ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 2 a–d bort ha följande lydelse:

2. beträffande *indelningen i postregioner samt huvudorten i resp. region*

att riksdagen med avslag på propositionen i denna del och motion 1983/84: 169 (c) yrkande 1 i motsvarande del

a. med bifall till motion 1983/84: 51 (c) – om utseende av Nässjö i stället för Jönköping som huvudort i regionen – som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet härom anfört,

b. med bifall till motion 1983/84: 88 (s) om utseende av Skellefteå i stället för Umeå som huvudort i regionen – som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet härom anfört,

c. med bifall till motion 1983/4: 168 (c) – om organisation av Blekinge län i dess helhet som en postregion – som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet härom anfört,

d. med bifall till motion 1983/84: 178 (c) – om utseende av Boden i stället för Luleå som huvudort i regionen – som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet härom anfört.

3. Indelningen i postregioner samt huvudorten i resp. region (mom. 2 e) – därest den med 1 betecknade reservationen *ej* vunnit riksdagens bifall

Anna Wohlin-Andersson (c) anser

dels att det stycke av utskottets yttrande på s. 7 som börjar med "Av samma" och slutar med "för Eskilstunaregionen." bort ha följande lydelse:

I motion 1983/84: 170 (c) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i motionen angående Nyköpings postområde, som enligt propositionen skall föras till Eskilstunaregionen i stället för Norrköpingsregionen.

I motionen erinras om att Sverige när det gäller den postala produktionen av tjänster är indelat i ett antal s. k. brevområden. Inom varje sådant brevområde finns det en centralort där sortering sker av all inom området inlämnad post. På denna centralort hänteras också posten till orterna inom området. Också hanteringen av paketposten håller nu på att anpassas till brevområdesindelningen. Av dessa skäl anser motionären att, om propositionen antas av riksdagen, det är funktionellt olämpligt att i

administrativt hänseende dela Norrköpings brev- och paketområde. Nyköpings postområde bör sålunda föras till Norrköpingsregionen. Utskottet finner i likhet med motionären framför allt de postala skälen tala för att så sker. Utskottet tillstyrker därför motionen och avstyrker propositionen i motsvarande del.

Vad utskottet härom anfört bör av riksdagen ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 2 c bort ha följande lydelse:

2. beträffande *indelningen i postregioner samt huvudorten i resp. region*
att riksdagen med avslag på propositionen i denna del och motion 1983/84: 169 (c) yrkande 1 i motsvarande del
(c) med bifall till motion 1983/84: 170 (c) – om hänförande av Nyköpings postområde till Norrköpingsregionen i stället för Eskilstunaregionen – som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet härom anfört,

Bilaga

Föreslagen linjeorganisation

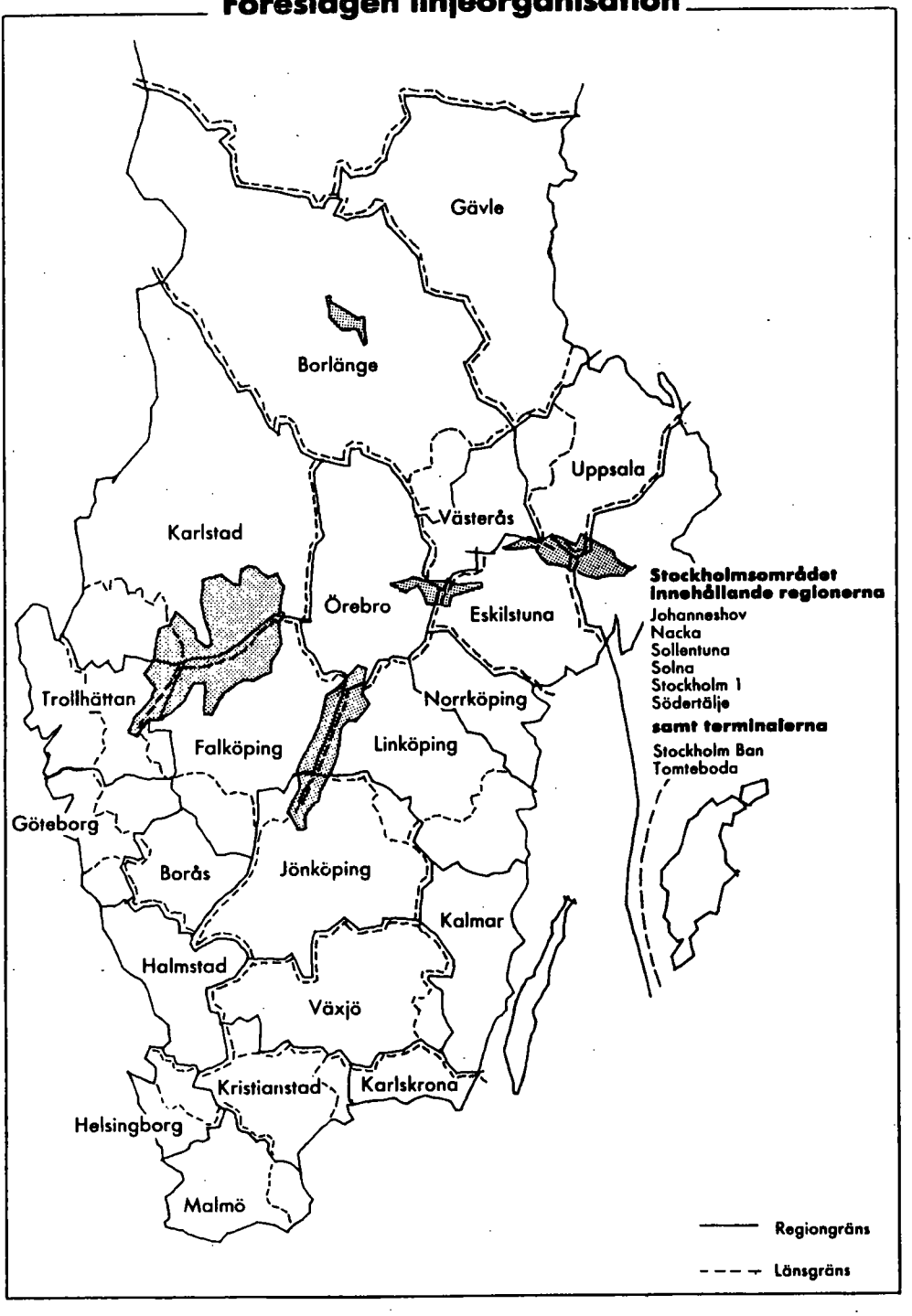

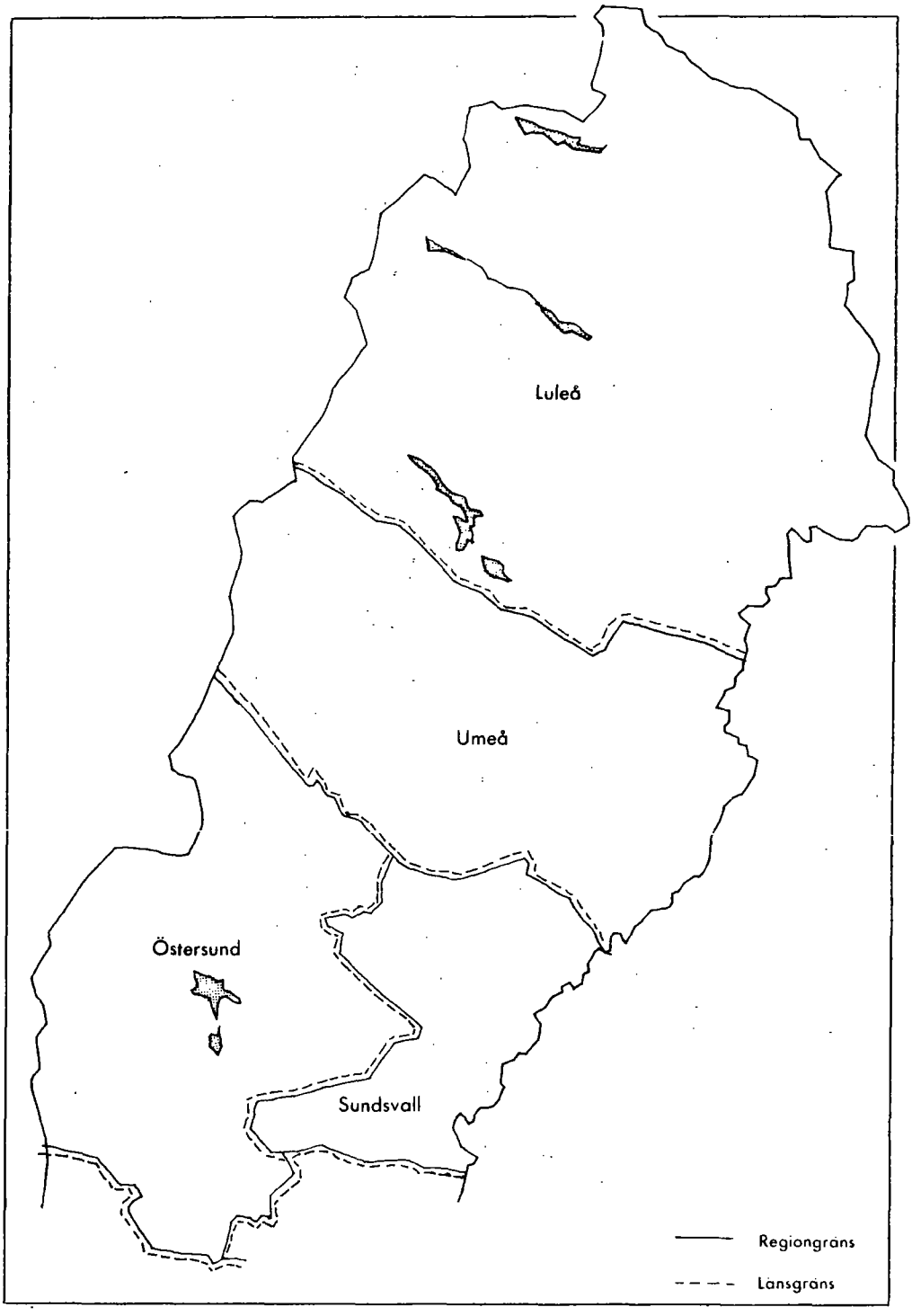
Luleå
Umeå
Östersund
Sundsvall
Regiongräns
Länsgräns

Föreslagen linjeorganisation utanför nuvarande Stockholms region

Region/ postområden (po)	Berörda län	Beräknat antal årsarbetskrafter 82-01	Hushåll (tusental) 81/82
Helsingborg	M L		
Helsingborgs po		1031	122,0
Karlskrona	K		
Karlskrona po		328	42,6
Karlshamns kommun		105	14,4
		433	57,0
Kristianstad	L K G		
Hässleholms po		397	47,0
Kristianstads po (exkl Karlshamns kommun)		417	50,4
		814	97,4
Malmö	M L		
Lund po		594	81,7
Malmö po		2119	172,1
Ystads po		333	40,2
		3046	294,0
Borås	P		
Borås po		722	70,7
Falköping	R P		
Falköpings po		566	70,1
Skövde po		372	51,3
		938	121,4
Göteborg	O P N		
Alingsås po		211	26,3
Göteborgs po		3024	248,3
Kungälvs po		307	38,3
Mölndals po		353	46,5
(exkl Varbergs kommun)		3895	359,4
Halmstad	N		
Halmstads po		546	64,4
Varbergs kommun		109	18,5
		655	82,9
Karlstad	S P		
Arvika po		347	43,9
Karlstads po		735	80,7
Kristinehamns po		151	21,3
		1233	145,9
Trollhättan	P O R		
Trollhättans po		451	55,6
Uddevalla po		426	50,5
		877	106,1
Eskilstuna	D		
Eskilstuna po		646	82,1
Nyköpings po		246	34,8
		892	116,9
Jönköping	F R E		
Jönköpings po		695	87,8
Nässjö po		506	53,3
		1201	141,1

Region/ postområden (po)	Berörda län	Beräknat antal årsarbetskrafter 82-01	Hushåll (tusental) 81/82
Kalmar	H		
Kalmar po		583	78,6
Linköping	E H		
Linköpings po		777	91,7
Motala po		255	39,2
		1 032	130,9
Norrköping	E		
Norrköpings po		667	78,9
Växjö	G H		
Växjö po		772	77,1
Borlänge	W U		
Avesta po		436	54,6
Borlänge po		403	41,2
Falu po		194	23,8
Mora po		210	25,9
		1 243	145,5
Gävle	X C		
Bollnäs po		319	33,6
Gävle po		693	76,0
Hudiksvalls po (exkl Härjedalens kommun)		272	32,9
		1 284	142,5
Uppsala	C U		
Uppsala po		1 123	121,0
Västerås	U		
Västerås po		794	102,1
Örebro	T		
Karlskoga po		264	37,4
Örebro po		893	94,3
		1 157	131,7
Sundsvall	Y		
Härnösands po		343	38,0
Sundsvalls po		743	57,8
Örnsköldsviks po		234	26,4
		1 320	122,2
Östersund	Z		
Härjedalens kommun		43	5,6
Östersunds po		552	56,0
		595	61,6
Luleå	BD		
Kiruna po		307	30,3
Luleå po		795	60,8
Piteå po		228	25,6
		1 330	116,7
Umeå	AC		
Lycksele po		192	19,5
Skellefteå po		351	37,0
Umeå po		549	53,5
		1 092	110,0
	Summa utom AB och I län	28 729	3 134,5

Föreslagen linjeorganisation inom nuvarande Stockholms region

Region/postområde (po) (terminal)	Berörda län	Beräknat antal årsarbetskrafter 82-01	Hushåll (tusental) 81/82
Johanneshov	AB		
Johanneshov po		1 153	128,1
Nacka	AB I		
Nacka po		685	79,8
Visby po		240	23,1
		925	102,9
Sollentuna	AB		
Norrtälje po		167	18,6
Sollentuna po		1 182	122,2
		1 349	140,8
Solna	AB		
Solna po		1 245	131,0
Stockholm 1	AB		
Stockholm 1 po		2 787	193,8
Södertälje	AB		
Södertälje po		901	95,5
Stockholm Ban (terminal)[1]	AB	2 113	–
Stockholm-Tomteboda (terminal)[1]	AB	–	–
	Summa AB + I län	10 473	792,1

[1] 83-10-01 överfördes delar av verksamheten till Tomteboda postterminal. Beräknat antal årsarbetskrafter = 1 350.

Norstedts Tryckeri, Stockholm 1983